

نکته + کتاب

دتیا شبیه یک مدرسه است

گفت‌وگو با رحیم مخدومی
نویسنده رمان «نرگس»

رمان «نرگس»، روایتی از روزگار انقلاب است؛ قصه‌ای از دلِ یک مدرسه. اسماعیل، قهرمان داستان، با اراده‌ای قوی برای بازگرداندن خواهرش نرگس به مدرسه که به دلیل انتخاب حجاب از تحصیل محروم شده، تلاش می‌کند. او با کارکردن و مبارزه با کادر طاغوتی مدرسه و پخش اعلامیه‌های انقلابی در برابر ظلم ایستادگی می‌کند و برای حق خودش و خواهرش می‌جنگد. رحیم مخدومی در این گفت‌وگو از انگیزه‌های نوشتن «نرگس»، ارتباط داستان با فضای مدرسه و نحوه بیان تاریخ انقلاب برای ما نوجوانان سخن گفته است.

چطور می‌توانیم مثل اسماعیل داستان شما از ظلم نترسیم و برای بازپس‌گیری حقمان تلاش کنیم؟

برای این امر، نیازمند آمادگی درونی و شناخت بیرونی هستیم. در زمینه آمادگی درونی، راه‌های پاک‌سازی و تقویت درون به ما اطلاع داده شده است. به‌طور مختصر، این امر به انجام واجبات و دوری از محرمات خلاصه می‌شود؛ اما این موارد برای مفید بودن در جامعه کافی نیستند. ما باید شناختی از محیطی که در آن زندگی می‌کنیم، جامعه‌ای که در آن قرار داریم و دنیایی که در آن زندگی می‌کنیم، داشته باشیم. آمادگی درونی به ما کمک می‌کند تا از منابع خوب

و قابل اعتماد این شناخت را کسب کنیم. اگر هر دو این موارد را داشته باشیم، به‌طور طبیعی می‌توانیم اسماعیل عصر خود باشیم و نقش و وظیفه‌مان را به بهترین شکل انجام دهیم.

مدرسه در این داستان، شبیه به ایران در وسعتی کوچک است؛ چرا فضای مدرسه را برای داستان‌تان انتخاب کردید؟

نه تنها کشور، بلکه دنیا مانند یک مدرسه است. دنیا برای انسان‌ها به‌عنوان مدرسه‌ای است که باید در آن بیاموزند و براساس آموخته‌های خود عمل کنند و نتایج آن را در جهان آخرت مشاهده کنند. یکی از دلایل دیگری

که من را تشویق کرد این فضا را انتخاب کنم، این است که قصه زندگی‌ام در مدرسه شکل گرفته است. زمانی که انقلاب به پیروزی رسید، من کلاس هفتم بودم و در واقع، خاطرات خود را به رمان تبدیل کردم. شاید بتوان گفت دلیل سوم این است که بعدها معلم شدم و ارتباطم با مدرسه، دانش‌آموزان و حال‌وهوای نوجوانان برقرار بود؛ بنابراین، بیشتر اوقات عمرم در ارتباط با دانش‌آموزان و نوجوانان سپری می‌شد و بر خود لازم می‌دیدم که برای ارتباط با آن‌ها از ابزارهای مفید و تأثیرگذار و از زبان هنر استفاده کنم که یکی از این ابزارها همین داستان و رمان است.

داستان «نرگس» به نوجوانی و امروز ما چه ارتباطی دارد؟

کارهای بزرگ را اراده‌های والا انجام می‌دهند، نه سنین بالا. تاریخ نشان داده است که نوجوانانی با اراده‌ای والا، کارهایی را انجام داده‌اند که حتی لشکرهایی که جمع شده‌اند نتوانسته‌اند آن را انجام دهند. ما این موضوع را در انقلاب اسلامی مشاهده کردیم، در دوران دفاع مقدس دیدیم و پس از آن نیز ادامه داشت. این باور از تجربیاتی که کسب کرده‌ایم، محکم و استوار باقی مانده است.

امروز نیز هر نوجوان اگر اراده خود را تقویت کند،

در نوع خود بی‌نظیر خواهد بود و می‌تواند کارهای بزرگی انجام دهد. کار بزرگ به این معنا نیست که انسان‌ها آن را مشاهده کرده و به‌به و چه‌چه کنند؛ کارهای بزرگ را خداوند خود مشاهده می‌کند، ضریب آن را افزایش می‌دهد و حمایت می‌کند. به همین دلیل، بهترین کار این است که اولاً با اراده‌ای والا انجام شود و ثانیاً برای خداوند صورت گیرد. همه تلاش ما این است که آنکه باید ببیند، ببیند؛ نه آنکه دیدنش برای ما چندان فایده‌ای ندارد.

**بیان تاریخ به زبان و لحن امروز بسیار مهم است.
شما چگونه به این بیان دست یافتید؟**

من برای نگارش رمان «نرگس» از دو منبع تاریخ شفاهی

و تاریخ مکتوب استفاده کردم. تاریخ شفاهی، مشاهدات و تجربیات شخصی خودم بود و تاریخ مکتوب به این شکل به کار گرفته شد که در سال‌هایی که من این رمان را می‌نوشتم، امکان دسترسی به فضای مجازی و اینترنت مانند امروز وجود نداشت؛ بنابراین، به کتابخانه مراجعه می‌کردم و تمام روزنامه‌های سال‌های ۵۶ و ۵۷ را ورق‌به‌ورق و سطح‌به‌سطح بررسی می‌کردم. تمامی اتفاقات و رویدادها را مطالعه می‌کردم و نکته برمی‌داشتم تا بتوانم از آن‌ها در رمانم بهره ببرم. به این ترتیب، این دو منبع با نگاهی داستانی به موضوع با هم یکی شدند و داستان و رمان نیز به کمک آمد تا رمان «نرگس» شکل بگیرد.

چه کتاب‌هایی را به ما برای مطالعه درباره تاریخ انقلاب اسلامی ایران پیشنهاد می‌کنید؟

یکی از منابع خوب، «دانش‌های تاریخ انقلاب اسلامی ایران برای کودکان و نوجوانان» است که آقای ناصر نادری آن را تألیف و کانون پرورش فکری چاپ کرده است؛ همچنین در حوزه داستان، آثار مرحوم نادر ابراهیمی نیز قابل توجه است. او دو کتاب به نام‌های «پدر چرا توی خانه مانده است؟» و «جای او خالی» دارد که هر دو را انتشارات سوره مهر منتشر کرده است. در نهایت، کتاب «دردسرهای آقاجون»، اثر مونا جوان نیز خوب است که انتشارات جمکران آن را منتشر کرده است.